

ETXEBIZITZAREN ALDEKO BORROKA

Arazo zaharrari, antolakuntza molde berriak

Mezurik helarazi badigute ase arte azken hilabeteetan, izan da etxean geratzekoa. Alabaina, lau pareta artean ixteko agindu diguten arren, etxebizitza ez digute berme bilakatu. Martxoa aurretik ere etxebizitza geroz eta eskuragaitzago ari bazen bilakatzen, pandemiak larriagotu egin du arazoa: langabeziak gora egin du nabarmen, eta azken urteetan ikaragarri garestitutako alokairuen prezioak ez du beherako biderik hartu; alokairua ordaintzeko zailtasuna geroz eta etxe gehiagotan ari da ate-joka. Testuinguru horretan, eta datorren krisi ekonomikoan egoera are muturrekoagoa bilakatuko dela jakinik, konfinamenduaren bueltan etxebizitza sindikatuen eztanda jazo zen Euskal Herrian. Hilabeteetako ibilbidea egin duten honetan, zertan diren jakin nahi izan dugu.

 AMAIA LEKUNBERRI ANSOLA

1903ko azaroa, Bilbo. Industrializazio garaia da, eta industriaguneak non, langileria hara. Aldaketa demografiko horrek hiriguneetako etxebizitza eskaera neurrigabe igotzea eragin du, eta eskaintza eskaria baino urriagoa izanik, hortxe ikusi du etxejabe hainbatek etekin ekonomiko are handiagoa ateratzeko parada, maizterren eta etxejabeen arteko harremana tenkatuz. Azaleratuz doan gatazkaren testigu dira garaiko egunkariak, antolatzen ari diren maizterren inguruan baitihardute. “Udalak jabetzaren gainean ezarritako zerga arbitrarioen ondorioz, zenbait etxejabeek hamar pezeta garestitu dute alokairua. Bizilagunak protesta baketsua egitekotan dira. Maizterren grebaz hitz egiten da”, irakur daiteke Kataluniako *Diario de Reusen*. Urte erdiren buruan, 1904ko uztailan, gauzatzear den maizterren mitin batek betetzen ditu zenbait egunkaritako lerroak, eta sasoi horretan sortzen da Bilboko Maizterren Batasuna, alokairuen merketzea exijitzeko asmoz. Maizterren borroka sua bizi dago, eta ziurrenik su horren garra da 1905ean Barakaldon alokairuaren bueltako protestak ezandarazten dituen. Emakumeak buru dituen mobilizazioak alokairu greba bilakatuko dira, eta berorren aurrean alarma-egoera ezarriko dute agintariak.

XX. mendeko lehen hamarkadetan identifikatu dezakegu “maizterren borroka ziklo berri” baten abiapuntua, Jordi González Guzmánnek eta Irene Sabaté Murielek *El Salton* zehaztu bezala, *Cien años de lucha por la bajada de los*

alquileres: el Decreto de 1920 (Alokairuak jaistearen aldeko ehun urteko borroka: 1920ko Dekretua) erreportajea. “Alokairu grebak sua nola barreiatzen ziren hiriz hiri, eta horien errautsetatik sortzen ziren maizterren sindikatu eta elkarteak”, dio garaiari erreferentzia eginez Alejandro Moralesek *El Topon* argitaratutako *Huelgas de Alquiler: Revoluciones a Punto Cero* (Alokairu grebak: Iraultzak zero puntuan) artikuluan. Sarrerako gertakariak lirateke olatu berri horren hastapenak gurean izan zuen isla. Alabaina, Moralesek ñabartu nola, hauts horietatik sortuko diren hainbat esperientzia eta borroka “herri mugimenduen historia liburuetan zuriz ageri diren kapituluak” dira. Gurean ere, etxebizitzaren aldeko borroka hariari tira egitean antzeman daitezke hutsuneak, baina azken urteetako denbora lerroan identifika ditzakegu etxebizitza eskubidearen aldeko zenbait adierazpide: besteak beste, urte luzez okupazio mugimenduen aterkipean egon da etxebizitza eskubidearen aldeko borroka, eta 2008ko krisi ekonomikoaren ondotik ezandarazitako etxebizitza burbuilaren aurrean Hipotekeak Kaltetutako Plataformak eutsi zioten etxekaleratze oldeari. Berriki, ibilbide luzeko borroka-ri molde berriko zenbait talde batu zaizkio, eta maizterren sindikatu, talde edo sareak geroz eta ugariagoak dira Euskal Herriaren luze zabalean.

Oro har, bat egiten dute funtzionatzeko moduan: etxebizitzarekin lotutako arazoren bat duen kideari aholkularitza kolektiboa eskaintzen zaio, gataz-

kari aterabidea emateko asmoz, eta era berean alor horretan taldean dagoen jakintza kolektibizatuz. Prozesu horretan, gainera, indibidualizat aurkeztu ohi zaigun problematikaren izaera egiturazkoa –eta ondorioz, kolektiboa– ageriko egiten dute, gaur arazoa duenak lagunduko baitio bihar gatazka batekin datorrenari, esperientziatik. Eta lanketa hori gauzatu bitartean, elkar-babesean eta autodefentsan trebatzen doa taldea, beronen eragiteko gaitasuna handituz.

KONFINAMENDUA ORDUKO ERNATZEN HASIAK

ARGIAren 2694. zenbakian argitaratutako *Koronabirusak lehertuko al du etxebizitzaren burbuila?* erreportajea jaso genuen etxebizitza sindikatuek Euskal Herrian izan duten ezta daren berri. COVID-19ak etxebizitza problematika nola areagotu zuen jasotzen zen bertan, eta erreferentzia egiten zitzaizkien testuinguru horri erantzun beharrean martxan jarritako sindikatuei. Duela bi urtetik

jardunean dabilen Gasteizko Etxebizitza Sindikatua alde batera, gainontzeko taldeak pandemia betean egin baitute agerpena. Horietako zenbaitekin mintzatu ginen konfinamendua igaro berritan, eta zenbait hilabeteko tartearen ostean berriz jo dugu zenbait talderengana, tarte honetako jarduna nola joan zaien jakin nahirik.

Azken hilabetez galdetzen diegunean, martxoa baino atzerago doaz mintzakide guztiak. Beren burua publikoki aurkeztu orduko emanak baitzeuzkaten lehen urratsak. Hots, etxebizitza sindikatuen loratzea ez da espontanea eta egun batetik besterakoa izan. Ziurrenik, horretan izan du zerikusirik beste zenbait herrialdeetan etxebizitzaren defentsan garatzen joandako sindikalgintzak. Hala dela ondorioztatu daiteke Galdakaoko Etxebizitza Sarearen hitzak adituz: “Kataluniara egindako brigada batzuetan, bertako esperientziak ezagutzeko aukera izan genuen. Auzo eta herrietan lortzen zituzten antolaketa ereduak eta borroka

-komunitateak sortzeko gaitasuna gurera ekartzea interesgarria izan zitekeela uste genuen”.

Zenbaitek, beste eragile batzuetan abiatutako lanketari segida emateko antolakuntza eredu aproposa aurkitu dute borroka molde honetan; hala da Bilboko AZET Alde Zaharreko Etxebizitza Taldearen kasuan. Azaldu dutenez etxebizitzaren auzia ez da berria beraientzat: “Piztu Bilbo dinamikatik gertoz, eta bertan sortu ziren AZET sortzera bultzatu gintuzten funtsezko ideiak: auzo pobreetatik eta behar indibidualei erantzun kolektiboa emanez planteatu nahi genuen klase borroka. Klase perspektibatik, auzodefentsa eta auzo-botere kodeetan”.

Pandemiak publikoki jardutera bultzatu besterik ez ditu egin taldeok, alegia. “Eskualdean bazegoen etxebizitzaren inguruan lanketa aurrera eramanez nahi zuen taldetxo bat, eta konfinamenduak horren aktibazioaren behar urgentiaz ohartzea eragin zuen”, dio Hego Uribeko Batu Elkarlaguntza Sareak. Hori bai, az-

AZET-ek deitutako prentsaurrekoa, kideetako batek etxejabe handi baten partetik pairatzen dituen abusuak salatzen.

EZKERRETIK ESQUINERA: Galdakaoko sarea asanbladan bilduta, Donostiako maizterren mahai-inguruan, eta Batuko kideak Subete biltegia atontzen.

pimarratu dute hasieratik argi izan dutela etxebizitza alorretik harago joan nahi zutela. “Sarea bizitzako beharrian guztiak asetzera bideratuta egon behar zela uste genuen”, azaldu dute. Ildo berean egin ditu adierazpenak AZETek: “Gure intenzioa ez da etxebizitzaren problematikara mugatzea, klase borrokaren adierazpide berrien abiapuntu gisa ulertzen dugu. Konfinamendua agindu zuten, eta koiuntura berri horretan, azken urteetako higiezinaren krisiari gehituko zitzaion osasun-krisiarekin, konturatu ginen etxebizitza izan zitekeela desjabetuon behar materialei erantzuna ematen hasteko arrakala”.

BEGIRADA INTEGRALA

Batu eta AZETek bezala, etxebizitzaz harago doan ikuspegia eta estrategia darrabil Galdakaoko Etxebizitza Sareak ere. Etxebizitza arazoei erantzuten die herrian, baina era berean Batuko parteide da, iritzirik etxebizitzaren aldeko borroka partziala dela eta “beste problematika batzuk lantzen dituen kolektibo baten baitan egoteak ikuspegi zabalagoa edukitzea ahalbidetzen duela”.

Beren jardunak integrala izan behar duela argi dute Batun. Etxebizitza gizarte kapitalistan azaleratzen diren kontraesanak hobekien barnebiltzen dituen elementuetako bat bezala identifikatzen dute, eta hargatik daukate lan-lerroa irekita norabide horretan. “Etxebizitza bizitzaren erreproduktzioarako funtsezko elementu izanik, berau lortzeko eta mantentzeko edozein bide aldarrikatzea da

gure postura”, diote. Horrekin batera, baina, bestelako fronteak ere irekiak dituzte, etxebizitza “langileon biziraupenerako eta bizitzaren birproduktzioarako baliabidea” delako, “baina ez bakararra”. Horregatik egin zuten Subete Elkartasun Biltegia abiatzearen alde apustu, zeinaren bidez 50 pertsona ingururen elikadura eta garbiketa beharrianak ase dituzte gaur artean, inguruko herrietan bilketak eginez. Bide bera hartu du AZETek duela gutxi Asetu Herri Biltegia sortuta.

Argi mintzo da AZET: “Etxebizitzaren aldeko borroka ez daukagu helburutzat, baizik eta klase antolakuntza indarberritzeko bitartekotzat. Borroka-komunitatea antolatzeko helburuarekin hasi gara etxebizitza problematikaren inguruan antolatzen”. Behin hori esanda, argi utzi nahi izan dute horrekin ez diotela garrantzirik kentzen etxebizitzaren problematikari, baizik eta berau “marko integralago batean kokatu”. Baieztapena hala arrazoi-tu dute: “Krisi ekonomikoa eta higiezinaren burbuila tarteko, fase historiko honetan etxebizitzak duen garrantzi estrategikoa ikusten dugu. Hurrengo urteetan jokatuiko den klase borrokan funtsezko espazioa izango da etxebizitza”.

Donostiako Maizterren Sindikatuko kideek azpimarratu dute beren eginkizuna ez dela mugatzen etxebizitza alorrean arazoak dituzten kasuak jasotzera, eta bilatzen dutena, besteak beste, ondokoa dela: arazoak dituen bizilagunari ikusaraztea denak batuz gero arazoak konpon daitezkeela. “Zentzu horretan ari gara lanean, ohartarazten etxebizitza-

rekin izan ditzakegun arazoak ez direla indibidualak, baizik eta kolektiboak”, diote. Horrek lotura zuzena egiten du gainontzeko taldeek beren jardunarekin bilatzen duten aspektu batekin: borroka-komunitatea osatzea. Hori lortzera bidean, “filosofia asistentzialista apurtzea” gaketzat dauka Batuk, eta horrek bereizten ditu “elikagai eta oinarriko beharrianak asetzen dituzten beste biltegi” batzuegandik. Asistentzialismoaren zokoratzean ikusten dute modua saretik jasotzen dutenen parte-hartzea bultzatzeko, elkar-laguntza pentsamoldea hedatzeko, eta finean, borroka-komunitatea hedatzeko. Hori lortzen dute, besteak beste, jendea janari bilketetan parte hartzera edo auzolanetara batzera animatuz. Beren hitzetan, “modu asko daude sareari laguntzeko, eta gure ustez hori da daukagun indar handienetakoa”.

IBILBIDE LABURRA, BAINA INTENSITATE HANDIKOA

Mintzakide guztiek konfinamendu garaian egin zuten jauzi praktikara, eta ondorioz epe tarte motzean oinarritzen da beren esperientzia. Testuinguruak, baina, ez die utzi patxadarako abagunerik. Atzera begira jarrita, hilabeteotan egindako ibilbidea “batzuetan gogorra” izan dela aitortu du Batuk, “beti delako zaila halako proiektu bat hastea, eta are gehiago bizi dugun egoeran”. Alabaina, ez dute denborarik galdu: aipatutako elikagai biltegiak gain itsulapiko solidarioak jarri dituzte herriko saltokietan, beharrianak duten familiak elikagai freskoz ere hornitu ahal

izateko; eta beren formakuntzari eskaini diote denboraren zati handia. Dela erroldak kudeatzen, alokairuen negoziaketetan, formakuntza juridikoan, diru-laguntzen gaineko ezagutzan... aurretik inoiz bizi gabeko egoerei erantzuten saiatuz eskarmentua irabazi dutela diote. Alabaina, lorpenik preziatuena zein den zalan-tzarik ez dute: "Familia txiki bat sortzeko aukera izan dugu, eta giro horretan ari-zeak errazagoa bilakatzen du dena".

AZETek balorazio positiboa egin du gaur arteko ibilbideaz. Hasierako hipotesia praktikarekin baieztatzen ari direla diote: "Langileok, bakarka, babesgabe gaude etxejabe handi baten aurrean, baina elkarrekin geldiezinak gara. Taldea langile-klasearen batasun eta artikulaziorako tresna eraginkorra izan daitekeela uste dugu". Azaldu dutenez, gaur artean hurbildu diren hainbat pertsonaren arazoei irtenbideak aurkitzen aritu dira batik bat, eta etxejabeen abusuak publikoki salatzeke tartea ere bilatu dute. Irailean, eta maniobrarako egun pareta soilik izanda, auzokide baten etxe-kaleratzea oztopatzea eta harentzat alternatiba habitazionala negoziatzea ere lortu zuten. Baina ororen gainetik, Batukoek nola, gehien estimatzen duten lorpena komunitate politikoaren eraikuntza da.

Galdakaon eta Donostian, konfinamendua amaitu zenetik asteroko asanbladak egitera bideratu dute jarduna, bertarantzen ziren kideen arazoan bueltan lanke-ta egiteko. Alarma-egoerak, baina, jarri die oztoporik bide horretan. Galdakoztarrei lan-karga handitu zaie, zer eta neu-

rriek jarduna nabarmen oztopatzen dieten honetan: "Daukagun krisi ekonomiko larriak etxebizitzari loturiko arazoak dituen pertsona kopuru handia sortu du eta horrek gure jardunean eragina du, jende nahikotxok kontaktatzen baitu sarearekin larrialdi egoera dela eta". Donostiako Maizterren Sindikatuak, bestalde, asteroko bilerak bertan behera uztea erabaki zuten testuinguru berriaren aurrean, salbuespen bakarrarekin: etxebizitzarekin lotutako arazoren bat daukan norbaitek kontaktatzen duenean, aurrez aurrekoa hitzartzen dute berarekin. "Ulertzen dugu harrera beharrezkoa dela halako egoeretan", defendatu dute.

Asteroko bilerak bertan behera uzteagatik, baina, ez dute eten jarduna donostiarrek. Testuinguruak berekin dakartzan mugak onarturik, sindikatuak erabaki du salbuespen egoera baliatzea barnera begirako lanak aurreratzeko, dela antolakuntza edo komunikazio alorretan. Era berean, diote ez zutela nahi "salbuespen egoeragatik maizterren egoerak garrantzia galtzea. Lanean jarraitu nahi genuen, erakutsi arduratsuak izan gaitezkeela eta horrek ez duela esan nahi bakarrik telematikoki biltzea". Hala bada, neurri murriztaileak medio egonik ere, maizterren egoera bistaratzeko moduak aurkitu dituzte, Egia kaleko 22. eraikinean Sarebe-kin (Banku Berregituraketatik datozen Aktiboak Kudeatzeko Sozietatea) daukaten gatazka publiko egitea kasu -ez die nahi alokairu kontratua berritu bertako hamabi maizterri, horiek kaleratze arriskuan jarriaz-.

ERRONKA HAINA MOTIBAZIO

Martxan jarri direnetik erritmo bizian diharduten arren, nekea baino indar gehiago erakutsi dute hizlariak. Motibazioa antzematen zaie etorkizunera begira jarritakoan, nahiz eta ez diren gutxi bide horretan identifikatuak dituzten erronkak.

Beren aldarrikapenak alokairuen erregulazioa eskatuzetik harago joan behar direla diote donostiarrek. Bilbotarrek erronka nagusi gisa seinatu dute ganean dugun krisia, etxebizitzak zentraltasuna izango duelako bertan. Horrez gain, aztertu nahi dute AZETera arazo batekin hurbiltzen den jendea taldean geratuko ote den: "Klase bereko auzokideekin komunitate politiko baten eraketa lortzen ari garela esan nahiko luke horrek". Galdakoztarrek beren dinamika herrian ezagutu eta errotu dadin nahi dute, taldera partaide berriak erakarri eta "borroka-komunitate sendoa" eratzeko asmoz. Era berean, beren gaitasunak garatzean dute arreta jarria, "heltzen den arazo kantitate handiari modu efizientean erantzun ahal izateko". Hego Uribekoek aldiz, ardatz anitzeko beren proiektuaren baitan, etxebizitza alorrean kokatzen dute erronkarik gogorrena. Alabaina, erronka nagusizat dituzte helburutzat dituzten puntu berberak: oinarrizko beharri-zanen asetzea eta borroka-komunitatea indartzean sakontzea. Denek ere, bidea hasi besterik egin ez duten arren, ibilbide oparoa egiteko behar dena badute: iparra argi. ●